

Husby-Ärlinghundra kyrka

Antikvarisk kontroll vid restaurering av klockstapel, Husby-Ärlinghundra kyrka, Husby-Ärlinghundra socken, Sigtuna kommun, Uppland

Kersti Lilja

Rapport 2004:29

Husby-Ärlinghundra kyrka

Antikvarisk kontroll vid restaurering av klockstapel, Husby-Ärlinghundra kyrka, Husby-Ärlinghundra socken, Sigtuna kommun, Uppland

Kersti Lilja
Rapport 2004:29

Rapporten finns i PDF-format på adressen
stockholms.lans.museum

 STOCKHOLMS LÄNS MUSEUM

Box 6176 102 33 Stockholm
Tel 08-690 69 60 Fax 08-32 32 72
Besöksadress: Klarahuset, Sabbatsbergsvägen 6
Hemsida stockholms.lans.museum

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Stockholm 2004

Innehållsförteckning

Sammanfattning av utförda åtgärder	7
Administrativa uppgifter	7
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	7
Utförda åtgärder	8
Avvikelser från arbetshandlingar	8
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	8

Sammanfattning av utförda åtgärder

Klockstapeln vid Husby-Ärlinghundra kyrka har under hösten 2004 genomgått restaurering. Restaureringen har omfattat byte av panel samt en del reglar och vattbrädor på klockstapelns lutande fasadpartier. Klockstapelns fasader har rödtjärats, dörr och luckor har svarttjärats. Stapelns korsprydnad har restaurerats. Invändigt har klockstapelns golv lagats mot den norra fasden.

Administrativa uppgifter

Objekt: Husby-Ärlinghundra kyrka

Socken: Husby-Ärlinghundra

Kommun: Sigtuna

Landskap: Uppland

Arbetshandlingar: 2001-11-27, Ove Hidemark arkitektkontor AB, Calle Althoff

Länsstyrelsens beslut: 2041-01-66936

Byggherre/beställare: Märsta kyrkliga samfällighet

Arkitekt: Ove Hidemark arkitektkontor AB, Calle Althoff

Entreprenör: Öhmans Bygg AB. Korsprydnad: Kurt Fredrikssons måleri AB.

Antikvarisk kontrollant: Stockholms läns museum, Kersti Lilja

Byggnadstid: augusti – oktober 2004

Antikvarisk slutbesiktning: 2004-10-25

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Klockstapeln vid Husby-Ärlinghundra kyrka är belägen strax öster om kyrkogårdsmuren. Den uppfördes år 1717 och fodrades 1719 ”med bräder och spån” (Sveriges Kyrkor, band IV, häfte 1). År 1819 blev klockstapeln ”beslagen” med bräder och taket fick nuvarande utseende. Från en äldre klockstapel på platsen härstammar tre spånklädda lodräta mittstöd. Rester av rödtjära på dessa tyder på att klockstapeln till en början varit öppen.

Klockorna är från 1843 och 1851. Ringning och lucköppning är idag automatiserad. Korsprydnaden bär årtalet 1717.

Klockstapelns vertikala fasadpartier bevarar äldre panel med under- och lockbräder. En stor del av panelen har vattrännor. Panelens vattrännor är okonsekvent placerade och förekommer både på brädornas in- och utsidor. Detta tyder på att panelen på dessa partier kan vara ett återanvänt brädtak. Rester av Falurödfärg finns på insidan av en del bräder. Vid en renovering under 1900-talets senare del har panelen på klockstapelns lutande fasadpartier mot norr och söder helt ersatts med ny.

Utförda åtgärder

På klockstapelns lutande fasader, mot norr och söder har det sena 1900-talets panel helt ersatts med ny. Panelen har försetts med vattrännor på under- och lockbräda. Panelbrädorna är 27 mm tjocka och av varierande bredd, minst 200 mm. Vattbrädan under klockluckorna mot norr har ersatts med en ny. Tre regler har ersatts med nya, en mot söder och två mot norr. Befintliga invändiga strävor har kompletterats med fyra mot söder och två mot norr. På vertikala fasadpartier har panelen spikats in. Snedsträvorna har beslagits med lockbrädor på ovensidorna. Smidd spik har återanvänts och kompletterats med furuspik.

Exteriört har klockstapelns rengjorts med stålborste varefter den rödtjärats. Luckor och dörr har svarttjärats.

Korsprydningen har restaurerats av konservator.

Avvikelse från arbetshandlingar

Ny panel på stapelns lutande fasadsida mot norr har vänts med kärnsidan ut, både på lock- och bottenbrädor, istället för som var föreskrivet, med kärnsidan inåt på bottenbrädan och utåt på lockbrädan. Avvikelsen har skett till följd av önskemål från beställare och entreprenör. Länsmuseet har ingenting att erinra mot avvikelsen ur antikvariskt synpunkt av följande skäl: 1. De lutande fasadpartiernas ursprungliga panel fanns inte kvar (befintlig panel var från 1900-talets slut och av dålig kvalitet). 2. Panelen på horisontella fasaderna består av ett återanvänt paneltak vilket därmed inte anses lämpligt att kopiera.

En befintlig hänggränna mot norr har ersatts med en ny av galvaniserad svartmålad plåt.

Trägolvet har lagats i klockstapelns nordöstra del.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Arbetena har utförts i enighet med antikvariska krav och Länsstyrelsens beslut. Utgångspunkten har varit att bevara så mycket som möjligt av klockstapelns kulturhistoriska värde. Det kulturhistoriska värdet består bl a av äldre byggnadsmaterial och patina vilket i stor utsträckning har kunnat bevaras. Den nu utbytta panelen på klockstapelns lutande fasadpartier hade tillkommit på 1900-talets senare del och hade inget större kulturhistoriskt värde.

Bildbeteckning: lp20040122. Husby-Ärlinghundra klockstapel före restaureringen. Lutande fasadparti mot norr Foto: Kersti Lilja.

Bildbeteckning: lp20040123. Vertikalt fasadparti mot väster, före restaureringen. Foto: Kersti Lilja.

Bildbeteckning: lp20040124. Husby-Erlinghundra klockstapel mot söder, efter restaureringen. Foto: Kersti Lilja.

Bildbeteckning: lp20040125. Detaljbild av ny panel med vattrännor på lutande fasadparti. Foto: Kersti Lilja.